

zavest, akoravno so jim branili slovenski govoriti in so vsako še tako malovažno in nedolžno pojavljenje te narodne zavesti zatrli. Iz sto primerov, o katerih bodem govoril na drugem mestu, navedem tukaj samo jednega, kateri ima prav tesno zvezo z mojo nalogo“.

(Dalje prihodnjič.)

Znanstvene stvari.

Poročilo

o VI. občnem zboru slovenske Matice

v Ljubljani 1. decembra 1870. l.

Po sv. maši, katero so služili preč. stolni prošt g. dr. Pogačar v stolni cerkvi, se ob 9. uri dopoldne v čitalnični dvorani prične občni zbor, ki ga je vodil prvosednik dr. Costa z ljubljanskimi odborniki (gg. dr. Bleiweis, bar. Cois, Lésar, Marn, dr. Papež, dr. Pogačar, Praprotnik, dr. Razlag, Sovan, Šolar, Vavrū, dr. Vončina, dr. Zupanec) in vnanjimi (gg. dekan Kosar, Trstenjak, dr. Ulaga) vpričo mnogih častitih udov, ki so nekaj tudi iz Goriškega (dr. Tonkli, dr. Lavrič) prispeli, še več pa jih je pismo poslalo volilne liste (volilnih listov skupaj je bilo 263) ter se tako vkljub poznemu zimskemu času vendar lepo število vdeleževalo 6. občnega zбора.

Prvosednik dr. Costa pozdravlja najprej pričujoče društvenike, ter omenivši izrednih okoliščin, ki so bile vzlasti politične in so zadevale več ali manj vse Slovence, ki niso dopustile, da bi se bil po pravilih občni zbor sklical poletniški čas, in spominjaje se slavnih dveh odbornikov, koja nam je po 5. občnem zboru pobrala nemila smrt, prvega Matičinega predsednika, ljubljenca slovenskega naroda, dr. Lovro Toman, in marljivega, po slovstvenih delih svojih slovečega prof. Ant. Janežiča, katerih spomin bode živel, dokler živi narod slovenski, povabi občni zbor, da hvalno časti tudi njun spomin, kar vstavši vsi storijo z vzklikom „večna jima pamet!“ — Razun tega omenja, kako hoče Matičin odbor še ji častiti, kar izvé občni zbor iz tajnikovega poročila, zakaj niso društvene knjige doslé še v rokah matičarjev, in daje hvalo neutrudnemu tajniku, prof. Lésarju, kar zbor pripoznava. Omenivši dr. L. Tomanovega darú naznanja, da je odbor sicer že zahvalo izrekel gospej Lujizi Tomanovi, vendar pa nasvetuje, naj jej še občna skupščina zahvalo naznani za velikodušni dar po dr. L. Tomanu ter objavlja odborov sklep, da si Matica pri domačem umetniku Franke-tu naroči dr. L. Tomanovo sliko v pravi njegovi velikosti. Občna skupščina odobri oba predloga.

Potem poroča tajnik prof. Lésar o delovanju odborov od 1. sept. 1869. do 1. dec. 1870. l. tako-le:

„Družbenikov je od V.—VI. občnega zбора Matici na novo pristopilo 231
med katerimi je ustanovnikov 11
Glavni knjigi je danes poslednja številka . . . 1864
o lanskem občnem zboru bila jej je 1633

od tod prirastek za 231
udov. V preteklih šestih letih jih je ali pomrlo ali odstop naznanilo 226, zato konečni spregled v poročilu kaže samo 1603 ude; pri sinočni, to je XVIII. odborovi seji pa je novih udov sprejetih bilo 31, danes toraj jih Matica šteje 1634.

Odbor se je bil sešel trikrat, in sicer: 1) 23. dec. 1869. l., k XVI. skupščini, 2) 1. avg. 1870. l. k XVII. skupščini, 3) 30. nov. 1870. l. k XVIII. skupščini, in danes koj po občnem zboru se snide v XIX. skupščino, da izvrši potrebne volitve in sklene o tajniku za prihodnje leto. — Mnogih sej raznih odsekov ne

bomo omenjali; zamolčati pa ne moremo slavní skupščini, da je previdnost Božja izmed odbornikov iz tega sveta poklicala dva moža, ki sta bila krepka stebra ne le Matici naši, ampak vsemu slovenskemu narodu, možá, ki jih gotovo na vse veke ne pozabi slovenska Klijona. Ta dva sta: marljiva in neutrudna čbelica, g. Anton Janežič, in izbuditelj, prvi predsednik in velikodušni dobrotnik Matice naše, gospod dr. Lovro Toman — On, ki je, kakor se bere na sprelepi diplomi, čast. Matičarjem podarjeni, 8. marcija 1863. leta pri tisučletni svečanosti v življenje poklical Matico z besedami: „Sveta Ciril in Metod sta pred 1000 leti položila temelj slovanskemu slovstvu, naj se ustanovi tedaj njima na večni spomin Matica slovenska za povzdigo slovenskega slovstva!“ Bog jima daj večni mir in pokoj!

Da Matica tudi v svojem imeniku še dolgo ohrani spomin njunima imenoma, zato je odbor sklenil, da na gosp. Janežičevo mesto za ustanovnika stopi njegov sin Evgen, na g. dr. Tomanovo pak njegova vdova gospá Lujiza. — (Dal prih.)

Časnikarstvo jugoslavenko.

Pravnik slovenski. List za pravosodje, upravo in državoslovje. Izdaja in vreduje ga dr. J. R. Razlag v Ljubljani.

Časniki, da od tacih ne govorimo, ki le od razporov in škandalov životarijo, se v obče ločijo v potrebne in nepotrebne, — dalje v take, ki nimajo vrednosti več, kedar smo jih prebrali, in v take, ki si jih moreš vezati dati v bukve, v katerih potem še leta in leta dobrih svetov in podukov najdeš. V to poslednjo vrsto spada naš „Pravnik slovenski“. V vsacem listu svojega prvega tečaja je dokazal to lepo. Kdor je dozdej ta list imel, prepričal se je sam, ki ga je prebiral; drugim, ki ga niso še imeli, naznanjali smo obseg vsacega lista, iz kojega so se lahko prepričali, da naše besede niso prazno hvalisanje. Dostaviti imamo danes le še obseg poslednjega lista, kateri je ta: „Dedno pravo. — Hudodelstvo težke telesne poškodbe. — Nekaj o mlinarski postavi in o tarifi za goveje meso. — Brez vdeležbe županijskega načelnika ne mogô započeti soseske niti pravde zaradi motjene posesti. — Samovoljno jemanje že podrtega lesa po upravičenih do gozdnih služnosti se ima za tatvino kaznovati. — Obrazec prošnje proti previsokim davščinam od služeb“.

Temu pa dodajamo iz istega lista še vabilo na naročbo za prihodnje leto, ki se glasi tako-le: „Z novim letom 1871. nastopi „Pravnik slovenski“ drugi tečaj. Obilna duševna podpora prvega slovenskega pravniskega lista in priznanje dosedanjih gg. naročnikov nam je spričevalo, da je koristen in potreben, ako resno hočemo, da jezik slovenski zadobi v javnem življenji tisto veljavo, katero že imajo vsi drugi razviti jeziki pri svojih domačih oblastnijah. „Pravnik“ se bode trudil, tudi za naprej širiti državoslovne znanosti, ktere so v ustavni državi potrebne za vsakega državljana, on bode razpravljal pravosodne in upravne zadeve, da postane glasilo izobraženih državljanov v obče ter domačih pravnikov in županov na poseb. Ker ne iščemo v tem početji gmotnega dobička, ampak smo zadovoljni, ako se le stroški naplačajo, je naročnina za „Pravnik“, ki bode tudi za naprej dvakrat na mesec vsaj dve tiskani pôli obsegal in navadno 1. in 15. dan izhajal, ta-le: za celo leto pri vredništvu prejeman 4 gold., za celo leto po pošti ali na dom pošiljan 4 gold. 20 kr., za pol ali četrt leta po razmeri, za slušatelje pravoslovja in učitelje narodnih šol pa samo polovica. — Naročevanje na vse časnike v našem cesarstvu je najceneje s poštnimi nakaznicami (Post-

Slovinci.

Spisal dr. Vinko Fereri Klun.

Posvečeno velikim posestnikom kranjskim.

(Dalje.)

„Pogledite! mi smo z vami zmirom o Slovencih govorili; jaz sem vam pokazal meje njihovega jezika. Pa veste li, da ni dalje, kakor le za sedem let nazaj, ko je bil pri nas jako hud prepir, kateri je že meje pristojnosti presegel, o tem: imajo li oni pravo imenovati se Slovenci? To je neverjetno, bode eden ali drugi iz mojih ruskih sobratov rekel (tako Klun, ki je 1869. leta nam očital moskovizem), pa je vendar le tako bilo. Pri vseobčej takrat bivšej negotovosti in zmešnjavi pojmov so protivniki slovenskega naroda v svoji protiravnosti do tega došli, da so narodu še hoteli vzeti njegovo večno in častno imé in so ga hoteli prekrstiti s političnimi imeni po deželah, ktere on obseduje. Če bi bili mi tudi to odobrili in se bili imenovali Kranjce, Korošce, Štajarce itd., vendar to početje ne bi bilo v stanu izbrisati in zadušiti zavesti narodne in zatreti imena „Slovenec“, kajti to slavno imé je živelo cela stoletja, in narod ni v stanu njega pozabiti. Je li tedaj čuda, da so razžaljeni Slovenci na ta poskus odgovorili ostro in še celó morebiti nekoliko surovo? Česa pa jim je bilo pričakovati, če še celó samo imé njihovo je postalo predmet psovka in napadkov drugih narodov! Nazadnje smo vendar le mi Slovenci zmagali, in avstrijska vlada je vendar le morala priznati našo zmago, ter je vvedla naše imé v oficijalno rabo. Ta pridobitev pa mnogo pomeni, ako se pomisli, da naši vrugi so bili tako predrzni, da so se upali na tak poskus, in sicer kje? — kaj misliti? — no! v glavnem mestu Slovencev, v belej Ljubljani!“

(Potem popisuje pisatelj nošnjo Slovencev in Slovenk. Na koncu pride v svojem popisu na sledeče podučne opazke.)

„Jako je obžalovati, da ta lepa narodna nošnja začčenja umikovati se čedalje bolj in bolj razširjajočemu se lišpu in strasti za tujo nošnjo. Sicer se to doslé samo v mestih in njih bližnjih okolicah opazi. Tu res večkrat vidiš v nošnji tako zmes slavjanskega s tujim, da se moraš nehoté smejati. Temu nasproti pa dalje od mest opazimo polno vladanje starih, nepopáčenih npravov. Mnogi sicer kričé o tej premeni nošnje kakor o napredku civilizacije, a jaz najdem v tem malo tolaživnega, ker z razprostiranjem utančenih (verfeinert) potrebščin narod izgubi svojo odlikajočo posebnost, se navadi v vsem vésti se le po tujem, in zanemari in zaničuje vse domače, kakor da bi bilo to prenavadno in prosto. Če se začne z nošnjo, no potem ta bolezen vse prešine in proniče vse globokeje in globokeje v običaje, v nrave, v jezik, — in nazadnje končá se s tem, da narodna zavest oslabí in se potopí v vodeni kosmopolitizem. Po mojem mnenji je ta vidzna civilizacija mnogo bolj nevarna gledé duševnega življenja in samostalnega, zdravega razvitja, kakor vsa druga sredstva k zadušenju narodnosti. In take vrste civilizacija, po ktere izobraženost v tem obstoji, da se vse domače zavrže, tuje pa sprejmlje, je pa tem bolj škodljiva, čem nižja je stopinja občne izobraženosti naroda, ker on še ne umeje delati razločka med tem in unim in z resnično zastarelim in neugodnim vred utegne zavreči tudi najboljše, še celó svojo samostalnost in svojo samosvest. Ali mar civilizacija, to je, duševni napredek, ne drugače mogoča za narod, kakor da uniči svoj samostalni značaj? Če je to res tako, rajše je nočemo, — potem nam ona ni potrebna. Vsaj nas tudi zgodovina uči, da celó veliki narodi, akoravno so dobro tuje od sosedov sprejemali, so vendar to tako primerno predelali svojemu duhu in svojim potrebam, da je vse

tuje v njem zginilo in nedavno sprejeto se je pokazalo tako, kakor da bi bilo davno in narodno nasledstvo. Vsak narod more in je tudi dolžan se razvijati sam iz sebe; tuji elementi naj mu služijo le za izgled, nikdar pa ne sme postati sužen inostranega (tujega). To posebno želim vsem Slavjanom.

„Predstavljeni po meni očrt se razprostira na vse Slovence Kranjske. Če tudi je razlika med njimi, to vendar ni velika. Ona odvisi od klime in svojstva zemlje posamesnih delov, kateri naravno imajo upliv na obraz življenja, a še celó tudi na značaj prebivalcev.“

„Na Notranjskem je narod reven, kakor je tudi rastitelnost Krasa surova, kakor je huda burja, neprijazna, kakor so kamenita tla njegove strani. Kot pravi predstavitelj tega kraja se javlja Čič, kateri je bojé potomec starodavnih Japodov. Nerodovitost zemlje ne daje razviti se poljedelstvu; pomanjkanje vode dela zapreke ustanovljenji fabrik in družih zavodov, zato se narod samo s prevažanjem tovorov iz Trsta pa v Trst živí. Z dodelanjem železne ceste v Trst grozí prebivalcem Notranjskega najžalostnejša bodočnost, in avstrijske vlade sveta dolžnost bode na to stvar posebno pozornost obračati in se o njej osobito brigati, drugače bode revščina tega kraja in popolnoma primanjkanje vsakih sredstev življenja kakor težko breme na ostale kraje kranjske dežele padlo.“

„Gorenc je pošten človek, pravdljiv, hraber, ponosen kakor veličanske, z lesom zaraščene vršine njegovega kraja, trudoljuben, prevdaren in se rad zanimiva z obrtnijstvom in z rokodelstvom. Zunajnost njegova je trda in groba, kakor železo, ktero on obdelava in pošiljava v sosedne kraje. Vsi bolj znameniti ljudje, s kterimi se kranjska dežela ponaša, so iz gorenškega kraja domá. Ljubezen njegova do slavjanske narodnosti in blagostanje je dokaj više kakor v ostalih krajih kranjske dežele. Življenje sredi te prekrasne prirode, sredi tega na duhu in telesu zdravega naroda oživlja, razveseljuje in krepi dušo.“

„Vinodolec Dolenc živí v veseli zadovoljnosti, večkrat še celó lahkomisljeno; on brez skrbi vživa sedanjost in noče misliti na negotovo bodočnost. Dolensko je zibelj najboljših narodnih pesem. Če je vino urodilo, vse se veselí; če ne, — no! je pa treba stradati.“

„V jugo iztočnem kraji dolenske strani živí pa še drugo, po imenu skoro neznano pleme. Ono je močno a surovo; v svojih naravah in običajih predstavlja podobo skoro prvobitnega stanja národa; v ponosni zavesti svoje sile in narodnosti se to pleme čuti svobodno in samostojno; najbolje ima naličnost s Črnogorci. In to so Uskoki.“

(Dal. prih.)

Znanstvene stvari.

Poročilo

o VI. občnem zboru slovenske Matice

v Ljubljani 1. debembra 1870. l.

(Dalje.)

Kdor ima pred očmi knjige, ktere je Matica v prvih petih letih na svetlo spravila, in hoče nepristransko soditi o delavnosti našega zavoda, moral bode priznati, da se je premagavši mnogo ovir, ki so se jej stavile, lepo razcvela in mnogo duševnega sadú obrodila. Toda vsa pretekla leta daleč prekosí letošnje leto ne le ozir društvenega imetka, kateri je, ako letošnjemu računu prištejemo velikodušni dar gosp. Tomanov od 41.132 gold. 18 kr., poskočil na 52.795 gold. 2½ kr., ampak tudi ozir slovstva, kajti morda še ta mesec odbor udom razpošlje naslednja dela:

1. Letopis, ki obsega 28 pól. Pridjana je letopisu dr. L. Tomanova podoba z avtografiranim njegovim poslednjim slovenskim pismom, s katerim je Matici podaril diplomo ter se milo poslovil od svoje hčerke in drage mu Slovenije.

2. Jovana Vesela-Koseskega razne dela pesniške in igrokazne, katerih bode nad 40 pól. — Tudi tej knjigi se je priložila podobščina, gotovo ne druga, nego vrlega našega pesnika. To je odbor storil tolikanj lože, ker je g. Koseski svoj rokopis Matici prepustil brez vsake nagrade.

3. Slovenskega Štajerja 3. snopič „o narodnem gospodarstvu“ spisal g. dr. Ivan Gršak, ki obsega 7½ pôle.

4. Schoedlerjeva astronomija v g. Vil. Ogrinčevem in kemija v g. Erjavčevem prevodu, ki obsega nad 19 pól.

5. Slovenskega atlanta II. snopič s 3 zemljovidi: Azija, severna in južna Amerika.

Vsega skupaj toraj Maticarji dobé 97 tiskanih pól in tri zemljovide.

Toliko tiskovine in pa nekatere druge nemile okoliščine so nanesele, da letošnje knjige niso vse dovršene do današnjega dné. Dovršé se pa vendar kmalu.

Nizka cena, ki jo je odbor nastavil letošnjim knjigam, znaša 5 gold. 15 kr. Natisnjena bode kakor sedanjim knjigam, na vnani strani vseh Maticinih knjig, kjer se beró tudi knjigotržci, kateri imajo na prodaj Maticine knjige.

Vsled 5. §. Maticinih pravil letniki sicer nimajo pravice do vseh na leto izdanih knjig, zlasti ne, če njihova cena presega letni donesek; vendar je odbor sinoči sklenil, njim tudi letos dati vse knjige, misleč, da to Matici ne bode na škodo, ker tako ravnanje utegne mnogo novih udov pridobiti Matici, stare ude spodbuditi, da v redu, to je, v prvi polovici vsakega leta odrajujejo svoje doneske, one pa, ki so za lansko leto in morda še za več preteklih let na dolgu, da kmalu pošljejo zaostalo letnino ali ustanovnino.

Naj bo pri tej priliki odboru dovoljena prošnja do čast. udov, da bi v prihodnje, kar se dá po poverjenikih pošiljali doneske, in oni, ki spremené svoje bivališče, to o pravem času naznanili odboru.

Ker pa letošnje knjige mnogo presegajo stroške enega društvenega leta (kajti stanejo blizo 7000 gold.), in pa ker zaostala letnina gotovo znaša toliko, kolikor stane ena imenovanih knjig, zato je odbor sinoči sklenil, da se Koseskijeva dela dadó letos na račun prihodnjega leta in se letošnji stroški tako raztegnejo za prihodnje (1871.) leto.

Društveni knjižnici je letos prirastlo 148 zvezkov, ki so s svojimi naslovi tiskani v Maticinem poročilu.

Da društvene knjige na svetlo pridejo konec društvenega leta, zato je odbor že v sinočni skupščini sklenil, da za prihodnje leto izidejo naslednje knjige:

1. Koseskijeva dela, o katerih je bilo omenjeno v prejšnjem odstavku, da izidejo letos, a da se vštejejo za prihodnje leto.

2. Letopis, ki bode imel dva predela; a) za znanstvene članke, b) za zabavne, lepopisne in druge spise.

3. Schoedlerjeva mineralogija in geognozija v g. Zajčevem prevodu.

4. Atlanta III. snopič s tremi zemljovidi: Afrika, Avstralija in evropska Rusija.

5. Slovenskega Štajerja II. ali IV. snopič, če nam za kateri doidejo rokopisi.

Ponuja se nam še obširnejši spis, in sicer gosp. J. Parapatov „turških bojih“. Ali se sprejame za

posebno knjigo ali pa vrsti v letopis, to odbor določi, ko mu dojde omenjeni spis.

Slavni skupščini je gotovo še znan IV. občnega zbora sklep o izdavi „naučnega slovnika“. Ta sklep do današnjega dné ni izvršen in niso se še pričele priprave. Gosp. Josip Nolli je bil edini, ki se je vsled odborovega razpisa oglasil za vredovalca. Njegova ponudba se je v XV. odborovi seji sprejela s pristavkom, da mu Matica 240 gold. plačuje na leto in da odsek za izdavanje knjig ž njim sklene natančno pogodbo v smislu razprave v imenovani seji. Odsek za izdavanje knjig je to stvar pri mnogih svojih shodih imel na dnevnem redu ter jo pretresal na vse strani. Toda do trdnega sklepa še ni došel in zato tudi ni bil še izvoljen dotični odsek, omenjen v 17. §. opravilnega reda. Uzroki so mnogoteri. Naj omenimo zlasti dveh. Prvi je bil ta, da je odsek previdel velike stroške za letošnje knjige, drugi pa ta, da so prihajali glasovi najprej po „malem naučnem slovníku“. Te želje so g. dr. Razlaga napotile, da jih je omenil odboru in pri sinočni seji spravil v pretresovanje. Sklep o tem predlogu je bil, nasvet občnemu zboru prepustiti v razsodbo; toraj predlagamo: „Naj slavna skupščina sklene, da Matica pred velikim naučnim slovníkom na svetlo dá „mali naučni slovník“.

Po prebranem tem oddelku prvosednik dá besedo dr. Razlagu, kateri kratko pa jedernato priporoča odborov sklep tudi občnemu zboru, kateri ga tudi skoro soglasno odobri. (Dal. prih.)

Dodatki in popravki

k statistiki Slovencev profesorjev, suplentov in profesorskih kandidatov

k 34. listu „Novic“.

129. P. Bernard Vovk, izprašan za višo gimnazijo, uči matematiko in fiziko v Novomestu.

130. P. Ignacij Staudacher, profesor gimnazije v Novomestu, kršč. nauk; izp. viš. gimn.

131. P. Bogomir Hlebec, suplent gimnazije v Novomestu, lat. slov.; izp. viš. gimn.

132. P. Častomir Zupet, suplent gimnazije v Novomestu, lat., zemlj., zgodov., nemški, slovenski; izp. niž. gimn.

133. P. Clemens Jelenec, suplent gimn. v Novomestu, lat., grški, nemški, slov.; izp. niž. gimn.

134. Dr. Jan. Gogala, profesor viš. gimn. v Ljubljani, kršč. nauk; izp. viš. gimn.

135. Janez Gnjezda, suplent viš. gimn. v Ljubljani, kršč. nauk.

Ivan Macun, zdaj profesor c. k. gimn. v Gradcu, izprašan v slovenskem in latinskem jeziku za višo, v nemškem jeziku za doljno gimnazijo. (Že v prejšnjem številjenji.)

136. Dr. Josip Križan, prof. v Varaždinu, uči nemški, matematiko in prirodoslovje.

137. Evstahij Ozimek, profesor viš. gimn. na Kostanjevici, mat., fiz.; izp. hum. uč.

138. Kris. Grösnik, profesor viš. gimn. na Kostanjevici, lat., gršč.; izp. hum. uč.

139. Fried. Hönigman, viš. gimn. na Kostanjevici.

140. Lozar, sedanji ravnatelj viš. gimn. v Trstu.

141. Vekoslav Kolarič, potrjen za viš. realke za slikarstvo, sedaj učitelj v Piranu na realki.

142. Jakob Merkel, izprašan za kemijo na viši realki, zdaj prof. kemije na viš. realki v Gorici.

143. Franjo Merkel, izpr. za kemijo viš. realke, zdaj učitelj na c. k. realki v Trstu.

144. Franjo Vodopivec, sedaj prof. na Reki, uči tehniške predmete, za ktere je bil potrjen na Dunaji.

odenemo cesarju, vojvodi našemu, svoje iskrene želje, in da mu jih povemo v imenu vsega slovenskega naroda, ki v družih zborih ne more povzdigniti glasú svojega do Njegovega Veličanstva. Zdaj se mi zdi, da na pohlevno naše vprašanje: „sme se iz temnih osod bližati zvesta Slovenija?“ čujemo iz najvišega prestola tolažilni glas: „Dvigni se, dvombe na stran! prestolu pogumno se bližaj Slovenija!“

In mi se bližamo z živo željo po zedinjenji v srcu, in ponosno kazaje na pretekle viharne čase, ko se je udanost naroda slovenskega čista ko zlató izkusila, zopet kličemo vojvodi svojemu: „Blagó, življenje in kri, visoki vladar, ti posvetimo! — Hrast se omaje in hrib, zvestoba Slovincu ne gane!“ (Gromovita pohvala in ploskanje z rokami.)

Znanstvene stvari.

Poročilo

o VI. občnem zboru slovenske Matice

v Ljubljani 1. decembra 1870. l.

(Dalje.)

Pri sinočnem shodu bil je pretresan predlog, kterega je tudi g. dr. R. Razlag stavil vsled razodetih mu želj, in se glasi: „Naj Matica na svetlo dá znanstven časopis v zvezkih na vsake tri mesece en zvezek ter ga ustanovnikom pošilja zastonj, sicer pa prodaja naročnikom“. — Odbor temu predlogu po dolgem in resnem pretresovanji ni pritrnil, ampak sklenil je, da se „Letopis“, za kateri se tudi do sedaj ni zavrgel noben znanstven sestavek, razcepi v dva predela, a) za znanstvene, in b) za druge razne spise.

Naj omenim spisov, ki so nam znani, da se še sestavljajo za Matico, ti so:

Odsek za izdavo narodnega blaga je prejel že precej rokopisov; vendar je obrok za nabiranje podaljšan do meseca maja 1871. leta; Stanko Vrazovo slovstveno zapuščino pretresa g. dr. Gr. Krek.

„Slovanski narodopis“, ki ga spisujeta gg. prof. Šuman in Majciger, menda še ni dovršen.

„Popularno dogmatiko“ ima g. dr. J. Ulaga še v popravljani in presojevanji.

„Filozofična propedeutika“ je v delu.

„Slovenska - hrvaško - srbska - slovnica“ obeta se nam za 1871. leto. Spisuje jo g. prof. Bošt. Žepič.

Morda nam dojde tudi g. Jož. Marnova „slovenska literatura“.

„Slovensko stenografijo“ g. Hafnerja ima v pretresovanji prvi spolek Gabelsbergerjevih stenografov v Pragi.

Od g. Matija Majarja, ki je obljubil s svojim narodnim blagom oglašiti se pri Matici, po tem, ko je odpovedal se Matici a vzroka ni povedal, javalne se nadjamo kaj prejeti.

Z dvema društroma je Matica letos stopila v djanško zvezo književne vzajemnosti, in sicer: a) z občestvom sv. Vasilija Vélikega v Ungvaru, in b) s prvim spolkom Gabelsbergerjevih stenografov v Pragi.

Nekterim družbam in gimn. dijakom je odbor podaril po nekoliko sedanjih Matičinih knjig.

Tudi o posebnih dobrotnikih more odbor nekoliko spregovoriti.

Razun velikodušnega darú g. dr. Lovro Tomana, ki je bil že omenjen, in razun g. Debeljakove zapuščine, iz ktere je Matici po dovršeni obravnavi in poprodaji laških obligacij došlo 8243 gold. 90 kr., daroval je kakor vsako leto tako tudi letos gosp. baron Anton Codelli 10 gold., in gosp. Iv. Žuža se je

zavaroval pri vseslovanski „Slaviji“ tako, da od 1500 gold. zavarovanja po njegovi smrti Matici pripade 500 gold. — Pristrčna hvala jim bodi!

To so kratke črtice o delovanji odborovem, ki jih naj slavna skupščina blagovoljno vzame si na vednost. Bog dodeli Matici še daljni svoj blagoslov“. —

Tako se je glasilo tajnikovo poročilo.

Po prebranem poročilu tajnikovem prvosednik popraša skupščino, ali kdo želi kaj opomniti o poročilu?

Dr. Bleiweis poprime besedo ter kaže, da slavni Koseski brezplačno prepusti pesmi svoje Matici, da bodo v kakih 42 pôlah neprecenljiv zaklad našemu slovstvu, ker nasvetuje, naj slavnemu pesniku za ta veliki dar zahvalo občnega zbora sporoči slov. Matica. Vsi pričujoči s slavoklici odobrijo ta predlog.

Na to spregovorí g. Trstenjak, koliko je treba nam omike narodne, na podlagi jezika narodnega, ter gledé na to, da se ta pospešuje po mladeži slovenski v domačih, ljudskih, vzlasti srednjih učiliščih, da so se politične razmere dokaj spremenile in se nam boljšajo, da smo celó iz ust ministrovih čuli, naj si vzredimo narodnih uradnikov itd. sami, priporočuje Matici v svojem ter v imenu mnogih društvenikov, naj skrbi, da se na svetlo dajejo knjige zlasti za srednje šole. Dr. Bleiweis želi o tem prav natančnega predloga, ki naj se po pravilih izroči odboru, češ, da vlada poti narodne ravnopravnosti v šolah vendar nikdar več popustiti ne more, in dr. Razlag, omenivši, da je pred nekaj leti tudi bil zoper to, da bi Matica dajala na svetlo šolske knjige; dobro vedé, kako se navadno one sestavljajo po vladinih naročilih in možeh strokovnjakih, a da sedaj z ozirom na naše posebne razmere živo priporoča nasvet Dav. Trstenjakov s pristavkom, da naj bi se Matičin odbor v javnem povabilu obrnil do izvedenih učiteljev slovenskih sploh, naj prispejo mu po danih načrtih na pomoč v tem obziru, kar ves zbor radosten odobrava.

Potem se predlaga račun, o katerem spregovorí nekoliko dr. J. Zupanec, in po predlogu dr. Bleiweisovem imenuje predsednik tri gospode, da pregledajo, presodijo in potrdijo društven račun za leto 1869/70., in sicer: gosp. učitelja J. Tomšiča, gosp. H. Hohna in gosp. dr. Hudeca.

O proračunu, kjer dr. Costa in gosp. Lésar razložita nektare premembe vsled Tomanovega darú, vsled kterega bodo dohodki viši za 420 gl., predlaga dr. Jan. Bleiweis, da zbor izreka javno hvalo gosp. blagajniku, ki brezplačno tako na tanko opravlja svoj posel.

O volitvi 12 odbornikov. Volilni listi se sprejamejo, in prvosednik naprosi 5 udov, ki pod predstvom dr. Vončinovim liste pregledajo in preštejejo ter naznanijo izvoljene odbornike. Izročeni je bilo 263 (dva sta bila neveljavna). — Po preštevi listov naznani dr. Vončina, da so dobili glasov: dr. Jan. Bleiweis 260, J. Gorup 260, Vavrú 259, Tušek 233, grof Barbo 172, Svetec 172, baron Cois 171, Kandrnal 171, Bradaška 166, Ulaga 161, Jeran 140, Winkler 139, ki so toraj izvoljeni, in sicer prvih 10 od 1870. l., dalje gosp. Jeran namesto gosp. dr. Tomana 1869. l., in gosp. Winkler namesto gosp. M. Majarja 1868. l. izvoljenega.

Razun teh je dobil glasov 124 prof. J. Pajek, 91 dr. Mencinger, 90 dr. Lavrič, 88 dr. Zarnik, 86 gosp. Nolli, 85 gosp. Samec, 21 dr. Dominkuš, 12 dr. J. Strbenec itd.

Opomba. Ker g. Fr. Bradaška ni blagovolil sprejeti izvolitve, zato se je na njegovo mesto v odbor pozval prof. J. Pajek, ki je radostno sprejel izvolitev.

Po razodeti volitvi daje še dr. Costa hvalo dramatičnemu društvu, da povzdigne s primerno predstavo

v deželnem gledališču dan občnega zbora slov. Matice, ter pové, da koj po tem ima Matičin odbor XIX. skupščino svojo v dvorani čitalnični.

Jugoslavenski program.

Radujemo se srčno, da misli o narodnem jedinstvu, ki so jih razodeli rodoljubi jugoslavenski v shodu ljubljanskem v Ljubljani, odmevajo se v srcih bratov naših na jugu in v severu, in to osobito českich, ki v časnikih svojih popolnoma pritrjujejo programu jugoslavenskemu, tako „Politik“, „Pokrok“ in drugi. „Pokrok“ piše med družim tako-le: Prihodnji mesec bode ravno 50 let, ko je v Ljubljani bil kongres svete aliancije nemilega spomina, ki je po napotku Metternichovem izdelal osnovo, kako bi se zatrli slobodoumni poskusi, oni čas učinjeni na polotoku apeninskem in pirenejskem. Kakor je oni kongres na veke zapisan v povestnico suštva narodov, tako, ako Bog dá, Ljubljani po shodu jugoslavenskih rodoljubov ostane v povestnici zagotovljeno mesto osvobodjenja narodov, in to ne, kakor pred 50 leti, z silo in vojsko, nego na mirni, postavni poti.

Ravnokar nam je od koroških rodoljubov došlo premilo pismo od 7. t. m. sledečega obsežka: „Program, ki so ga 1. decembra t. l. nekteri rodoljubi Jugoslovanom stavili v Ljubljani, veselo pozdravlja podpisani odbor političnega društva „Trdnjava“, ter ga za svoj program sprejeme po vsem njegovem zapopadku. Svest si pa je odbor, da se ga radostno bodo oklenili vsi koroški Slovenci; vsaj za-nj so duševno delali tudi oni že leta in leta, dobro spoznavši, da le, ako se vsi Jugoslovani v habsburški monarhiji res in djansko združijo v eno telo ali celoto, bodo rešili svojo samostojnost in napredovali v vsakem oziru. Naznani se to odborovo, kakor sploh mnenje in navestilo vseh koroških Slovencev dotičnemu slavnemu odboru s pristojno prošnjo, naj se pri izdelanji posebne spomenice na milost. cesarja ozira tudi na tisto“.

Radujemo se pa dalje tudi še tega, da magjarski časniki in njim podobni nemški se ali silno hudujejo o tem programu jugoslavenskega jedinstva, ali pa se norčujejo o njem: oboje nam je znamenje, da so rodoljubi jugoslavenski pravo zadeli. Niti z grozenjem niti s zasmehovanjem se ne odstranijo velika politična vprašanja velikega jugoslavenskega naroda, ki se zaveda o tem, kar mu je treba, da ga ne požre nenasiten želodec magjarski in nemški.

Slovanom pravični federalistični dunajski časnik „Reform“ z veseljem pozdravlja deklaracijo ljubljanskega shoda ter pravi, da je dogodek velike pomembe, ktere ga bi Avstrija lahko na svojo veliko korist obrnila; vendar se ni nadjati, da možje, ki zdaj njeno krmilo v rokah imajo ali ki prvi za njimi do tega pridejo, bi to razumeli. Da bodo Pruso- in Turkoljubi to djanje jugoslavenskih rodoljubov prav tako sprejeli kakor so dosihmal sprejeli vse zahteve Čehov in Slovencev, o tem ni nobene dvombe. Nedavno je neki Bismarkov časnik trdil, da se vé, kaj hočejo Poljaki in Čehi, a to se ne vé, kaj hočejo južni Slaveni. Ljubljanska deklaracija mu daje na to vprašanje jasen in pozitiven odgovor. —

Od slovanske strani smo čuli dozdej le en važen glas, ki se ne sklada s programom jugoslavenskim, in to je glas imenitnega ogerskega Srba poslanca dr. Miletić-a, ki ga je prinesla „Zastava“ še predno mu je bila znana deklaracija, v Ljubljani složena. A temu se ne čudimo, kajti Miletić je na strani Srbov do skupine jugoslavenske prav to, kar so Poljaci do ostalih Slovanov avstrijskih; kakor je Poljakom uzor poljsko kraljestvo, tako dr. Miletić-u velika srbska krona. Njegovo in naše stališče je tedaj različno.

Casnikarstvo slovensko.

„Brencelj v lažnjivi obleki“, kateri si je v dveh letih svojega življenja pridobil že mnogo prijateljev povsod, kjer prebivajo Slovenci, bo pričel o novem letu tretji letnik in premenil svojo glavo. Dasiravno izhaja še le dve leti, vendar se je toliko okrepčal, da bo po novem letu izhajal po trikrat na mesec, a veljal bo celo leto le 60 kr. več nego poprej, tedaj 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. in za četrto leta 80 kr. — Gledé na to, da vsak izobražen narod ima šaljiv list svojega jezika, in na dosedanjo tvarino „Brenceljna“, kateri se je umno ogibal skal, na katerih so drugi listi njegove baže po kratkem življenju razbili svojo prihodnost, gledé dalje na potrebo šaljivega lista zlasti v sedanjem času, kateri ima večo prostost v pretresanji političnih dogodeb, če jih obleče v smešno obleko, — gledé na to, da se človek po vsakdanjskem trudu ali prebravši resne liste rad posmeje burkam, šalam in smešnim podobam, katerih „Brencelj“ prinaša, gledé na to, da se je „Brencelj“ slovenskemu narodu sploh prav tako prikupil, kakor zameril nemčurski stranki, ga priporočamo slovenskemu občinstvu, nadjaje se, da bo vse po moči spolnil, kar obeta in česar od njega pričakujemo.

O napredovanji deželnega zavoda gluhonemov v Gorici.

Mnenje slavnega občinstva dela čast posamesnim osebam, kdor pa na sum ali na grajo svojega delokroga molčí, pravimo, da je graje vreden. Sicer ni ga človeka, ki bi mogel popolnoma vstrezati vsem tirjatvam časa in okoliščin, a mnogo jih je, ki s trdno voljo in železnim trudom veslajo prek razkačenih valov, skrbeči po močeh svojih za blagor človeštva.

Do danes so posebno učeniki še zmeraj žebelj med naklom občnega obrekovanja in kladvom oblastnij.

Tako je g. J. J. v goriško gluhonemnico prinesel novico, da so se mu pritoževali Tržačanje (!) in tudi Goričanje (!) zaradi slabega napredovanja rejencev omenjenega zavoda.

O sedanjem napredovanji puščam razsodbo onim, ki so zavod poznali pred veliko leti. In kdor ne vé, kako je nekdej bilo, naj pride k meni — jaz mu povem.

Zdaj pa ostane vprašanje: ali je zavod res to, kar so drugi zavodi, — in javno dam odgovor, da „ne“, kajti dvojni narod in ločitev spolov razdeluje en zavod v štiri zavode le pod dvema učenikoma in dvema učiteljicama. Kar v drugih zavodih po 4 do 6 učiteljev opravlja, opravlja pri nas eden, — in dobí še druga opravila za doklado!

To pa še ni vse gorjé! Slab napredek, ako se že pri tacih okolnostih tako sme imenovati, tičí globokejšo, kar bode ob svojem času cel svet izvedel, a zdaj za to še ura ni odbila.

Ko bi se Vam pa še kdo pritoževal, prosite ga, da mojemu tovaršu in meni naj ne dela britkih ur, kajti prva se je že davno davno začela in do druge nikdar ne pride!

V Gorici 10. grudna 1870.

Ivan Nep. Boštjančič, učitelj.

Mnogovrstne novice.

* *Pet mesecev nemško-francoske vojske.* Pod tem nadpisom popisuje grozovite nasledke te vojske dunajski „Tagblatt“ tako-le:

Jutri (19. decembra) bode 5 mesecev, kar se je boj